

Ελληνικό Παράρτημα IAML

Μουσική Βιβλιοθηκονομία & Αρχειονομία

Τί είναι η μουσική βιβλιοθηκονομία/αρχειονομία;

Η μουσική βιβλιοθηκονομία/αρχειονομία είναι ο επαγγελματικός κλάδος των εργαζομένων σε μουσικές βιβλιοθήκες ή αρχεία. Αποτελεί παρακλάδι της επιστήμης της πληροφορίας και συνδυάζει βιβλιοθηκονομική/αρχειονομική κατάρτιση με μουσικές/μουσικολογικές γνώσεις. Η συνύπαρξη των δύο αυτών υπόβαθρων είναι απαραίτητη, ώστε να μπορεί ο εκάστοτε επαγγελματίας να διαχειριστεί μουσικό υλικό σύμφωνα με τις ιδιαιτερότητές του και να το οργανώσει κατάλληλα, ώστε να είναι προσβάσιμο από τον τελικό χρήστη.

Ως επίσημα αναγνωρισμένος κλάδος, η μουσική βιβλιοθηκονομία/αρχειονομία βρίσκει τις απαρχές της στην ίδρυση του πρώτου οργανισμού μουσικών βιβλιοθηκών το 1931 στο Πανεπιστήμιο του Yale με την ονομασία Music Library Association (MLA), γνωστού πλέον και ως Αμερικανικού Παραρτήματος της Διεθνούς Ένωσης Μουσικών Βιβλιοθηκών, Αρχείων και Κέντρων Τεκμηρίωσης (IAML-US). Σήμερα, η MLA βρίσκεται σε συνεχή συνεργασία με τη Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου και συμμετέχει με εκπροσώπους της σε συντονιστικές επιτροπές που αφορούν ψηφιακές εξελίξεις και πολιτικές καταλογογράφησης και διαχείρισης μουσικών μεταδεδομένων (βλ. μοντέλα βιβλιογραφικής περιγραφής, καθιερωμένοι όροι, θησαυροί μέσω εκτέλεσης και φόρμας, κτλ.).

Άξονες και ενέργειες της μουσικής βιβλιοθηκονομίας/αρχειονομίας

Η μουσική βιβλιοθηκονομία/αρχειονομία καλύπτει μία ποικιλία δραστηριοτήτων, οι οποίες αφορούν συγκεκριμένους άξονες λειτουργίας των αντίστοιχων φορέων μουσικής πληροφορίας και γνώσης:

A. Πρόσκτηση

1. Διαμόρφωση πολιτικής προσκτήσεων και απόκτησης δωρεών με στόχο τον εμπλουτισμό υπάρχουσων συλλογών ή την προώθηση νέων χώρων ερευνητικού ή μουσικού ενδιαφέροντος
2. Ενσωμάτωση νέων αποκτηθέντων στις υπάρχουσες συλλογές και αντίστοιχη διεύρυνση του υπάρχοντος συστήματος ταξινόμησης
3. Πρόσκτηση ψηφιακού υλικού / βάσεων δεδομένων και προσαρμογή στην αυξανόμενη αγορά μουσικών τεκμηρίων ψηφιακής φύσεως (born-digital material)

B. Οργάνωση και Τεκμηρίωση

1. Διαχωρισμός μουσικού υλικού ανάλογα με το είδος και το περιεχόμενό του, όπως και εξασφάλιση διαφορετικών συνθηκών χρήσης και περιγραφής του
2. Διατήρηση αρχικής οργάνωσης των αρχείων, όπου αυτή προβλέπεται, με στόχο την προβολή της γέννησης / ιστορικής τους ανάπτυξης και την ανάδειξη της πολιτισμικής τους ταυτότητας
3. Τεκμηρίωση, περιγραφή και καταλογογράφηση διαφορετικού τύπου μουσικού υλικού (χειρόγραφου, έντυπου, οπτικοακουστικού, ψηφιακού) με βάση διεθνή πρότυπα περιγραφής και διαλειτουργικότητας: LRM, RDA, ISAD(G), DACS, IASA Cataloging Rules, DCRM(M) κ.α.
4. Δημιουργία καθιερωμένων εγγραφών (authority records) για εντόπιους μουσικούς δημιουργούς και οργανισμούς, με στόχο τη διάθεση των πληροφοριών αυτών στη διεθνή κοινότητα
5. Ενσωμάτωση ορολογίας εντόπιας μουσικής ιστορίας και παραγωγής στα διεθνή ελεγχόμενα λεξιλόγια (controlled vocabularies)
6. Υιοθέτηση νέων μοντέλων πληροφοριακής δομής (linked data, RDF-based models)

Γ. Διάθεση και Πληροφόρηση

1. Διάθεση του μουσικού υλικού σε χρήστες της βιβλιοθήκης/αρχείου για έρευνα, ανάγνωση ή ακρόαση. Ανάλογα με το είδος υλικού και τον τύπο της βιβλιοθήκης/αρχείου, διαμόρφωση πολιτικής διαδανεισμού ή χρήσης εντός του ιδρύματος
2. Διαμόρφωση ηλεκτρονικού καταλόγου/ευρετηρίου προς αναζήτηση τεκμηρίων τόσο από εσωτερικούς χρήστες, όσο και από ενδιαφερομένους εκτός των φυσικών ορίων του ιδρύματος
3. Εξοπλισμός με κατάλληλα μέσα έρευνας, ανάγνωσης ή ακρόασης
4. Παροχή βοήθειας στους χρήστες για τον εντοπισμό υλικού. Πληροφόρηση και υποστήριξη χρηστών στο ερευνητικό τους εγχείρημα
5. Ανάπτυξη συλλογής αναφοράς για την παραπομπή σε ειδικά εγχειρίδια και πηγές
6. Ανάπτυξη πολιτικής μουσικού αλφαριθμητισμού (music information literacy) και καθιέρωση εκπαιδευτικών σεμιναρίων (κατά περίπτωση)
7. Συνεχής αξιολόγηση των μέσων πληροφόρησης των χρηστών
8. Συμμετοχή στην ηλεκτρονική διακίνηση πληροφοριών εντός της διεθνούς μουσικής κοινότητας, μέσω παροχής καταλογογραφημένων και άλλων δεδομένων
9. Οργάνωση εκδηλώσεων ή εκθέσεων με στόχο την προβολή των συλλογών/αρχείων στο ευρύτερο κοινό (εφόσον υπάρχουν οι κατάλληλες υποδομές στήριξης)

Δ. Ψηφιοποίηση, Ψηφιακή Επεξεργασία και Ανάλυση

1. Ψηφιοποίηση χειρόγραφου, έντυπου ή οπτικοακουστικού υλικού, με στόχο την προβολή του στο ευρύτερο κοινό και τη διάθεσή του για ερευνητικούς ή άλλους σκοπούς (λαμβάνοντας υπόψιν τεχνικές προδιαγραφές και τους κανονισμούς προστασίας πνευματικών δικαιωμάτων)
2. Κωδικοποίηση μουσικού κειμένου (π.χ. MEI, MusicXML) με στόχο εξειδικευμένες μορφές αναζήτησης και την αυτόματη σύγκριση μουσικών πηγών
3. Παροχή κωδικοποιημένων κειμένων σε ειδικούς ερευνητές για μουσική ανάλυση και προσθήκη σχολίων ή ειδικών παραπομπών
4. Σύζευξη ψηφιοποιημένων τεκμηρίων και λοιπών δεδομένων με στόχο την ολοκληρωμένη προβολή των συλλογών (συνδυάζοντας εικόνα, ήχο, παρτιτούρα και κείμενο, π.χ. σε μία ψηφιακή έκθεση)

Ε. Συντήρηση

1. Συντήρηση μουσικού υλικού ανάλογα με τον φυσικό φορέα πληροφοριών (π.χ. χαρτί, μαγνητική ταινία, δίσκος βινυλίου κτλ.). Χρήση διεθνών κανονισμών στη συντήρηση ειδικών τεκμηρίων, βλ. π.χ. IASA Technical Publications
2. Σχεδιασμός πολιτικής διάσωσης και πλάνου προτεραιοτήτων με βάση τη φυσική κατάσταση και σπουδαιότητα των τεκμηρίων
3. Αποκατάσταση βλαβών και συνεργασίες με εθνικούς ή διεθνείς φορείς για την άμεση επιδιόρθωσή τους
4. Συντήρηση εξοπλισμού, απαραίτητου στην αναπαραγωγή μουσικών τεκμηρίων
5. Διαμόρφωση πολιτικής ψηφιακής συντήρησης (digital preservation) και υιοθέτηση σχετικού σχήματος μεταδεδομένων, με στόχο τον έλεγχο και τη σε βάθος χρόνου διάσωση ψηφιακών μέσων

Σχέση της μουσικής βιβλιοθηκονομίας/αρχειονομίας με άλλες επιστήμες

Στα πλαίσια της διεπιστημονικότητας και έρευνας για τη δημιουργία νέων εργαλείων πρόσκτησης γνώσεων, ο τομέας αναπτύσσει σχέσεις και συνέργειες με άλλους κλάδους, όπως των **ψηφιακών ανθρωπιστικών επιστημών** (digital humanities) και της **ανάκτησης μουσικών πληροφοριών** (music information retrieval). Επιπλέον, η συνεργασία με εκπροσώπους της **ιστορικής/συστηματικής μουσικολογίας** και **εθνομουσικολογίας** παραμένει σταθερή, με στόχο την προώθηση της μουσικής γνώσης και έρευνας.

Μουσική βιβλιοθηκονομική/αρχειονομική εκπαίδευση

Κατά κύριο λόγο, ο σύγχρονος μουσικός βιβλιοθηκονόμος/αρχειονόμος και ο κάθε υπεύθυνος μουσικής βιβλιοθήκης ή αρχείου είναι καταρτισμένος πάνω στις βασικές αρχές της επιστήμης της πληροφορίας (information science), ώστε να διαμορφώσει τις κατάλληλες συνθήκες πληροφοριακής οργάνωσης και ερευνητικής προσφοράς. Προγράμματα βιβλιοθηκονομίας ή επιστήμης της πληροφορίας προετοιμάζουν τους αυριανούς διαχειριστές της μουσικής γνώσης, προσφέροντας έναν ολοκληρωμένο και σύγχρονο κύκλο σπουδών, που ανταποκρίνεται στον πολυδιάστατο ρόλο των βιβλιοθηκών/αρχείων:

“The curriculum is concerned with information resources and the services and technologies to facilitate their management and use. Within this overarching concept, the curriculum of library and information studies encompasses information and knowledge creation, communication, identification, selection, acquisition, organization and description, storage and retrieval, preservation and curation, analysis, interpretation, evaluation, synthesis, dissemination, use and users, and management of human and information resources.”

(ALA Standards for Accreditation of Master's Programs in Library and Information Studies (2015; revised 28/1/2019): 5)

Μουσικές συλλογές αξιοποιούνται και προβάλλονται μέσα από τις νέες αυτές υπηρεσίες οργάνωσης, ανάλυσης και διάδοσης πληροφοριών. Το Ελληνικό Παράρτημα της IAML (IAML-GR) προωθεί τον ρόλο και συμβολή των ελληνικών μουσικών βιβλιοθηκών/αρχείων στη σύγχρονη έρευνα και μουσική ενημέρωση, διασφαλίζοντας την αναγνώριση του επαγγέλματος του μουσικού βιβλιοθηκονόμου/αρχειονόμου ως καθοριστικού για τη σωστή λειτουργία τους. Παράλληλα, προωθεί τη ζύμωση με διεθνείς πρακτικές και εξελίξεις στον χώρο των πληροφοριακών, ανθρωπιστικών και κοινωνικών επιστημών.

Επιμέλεια κειμένου:

Ηλίας Κυριαζής, Deutsche Nationalbibliothek

Αρσινόη Ιωαννίδου, Greek Office RISM

Αρης Μπαζμαδέλης, Βιβλιοθήκη Τμήματος Μουσικών Σπουδών ΑΠΘ

Διατίθεται με τους όρους της άδειας Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

